

Бак Дар'я Дмитрівна,
старший лаборант кафедри
теорії та технології соціальної роботи
Інституту соціальної роботи
та управління
НПУ імені М.П.Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Особливості розвитку соціальної сфери суспільства, ускладнення суспільного життя громадян внаслідок соціальної, економічної і політичної кризи держави потребують прогресивних підходів у підготовці фахівців, формуванні вітчизняної інтелігенції, еліти нації.

Професійна підготовка фахівця із соціальної роботи ґрунтується на кваліфікаційних вимогах, що поєднують у собі сукупність професійних вимог, характеристик, показників, цінностей, ролей, функцій тощо.

Фахівець із соціальної роботи — це особа, яка має необхідні інтелектуальні, моральні, особистісні якості для виконання особливого, інтегрованого, універсального виду діяльності у соціальній сфері.

Україні притаманна своєрідність процесу становлення професії соціального працівника: офіційне визнання професії «соціальна робота» скоріше можна назвати юридичним оформленням того, що було вже нагромаджене практикою, теорією, історією нашого народу. У цьому полягає особлива складність соціальної ситуації, в якій формується професія соціального працівника в Україні а значить і система підготовки відповідних фахівців.

У кожній країні, в тому числі в Україні, навчання соціальній роботі повинно ґрунтуватися на власній концептуальній моделі. Закономірно, що в процесі визначення моделі підготовки соціальних робітників необхідно враховувати і опиратися на економічні та соціальні реформи; адже власне вони впливають і вирішальним чином впливатимуть на сутність соціальної і соціально-педагогічної діяльності у майбутньому і на систему вимог, що пред'являтимуться до професійних працівників цих сфер.

Аналіз американської системи вищої соціальної освіти дає змогу не тільки краще усвідомити процес становлення вітчизняної системи підготовки фахівців для соціальної сфери, але й передбачати його подальший розвиток та запобігти можливим помилкам, що є неможливим при ізольованому підході. Важливість досвіду цієї держави підтверджується ще й тим, що у багатьох країнах Європи у процесі формування національних систем соціальної освіти була використана власне американська модель підготовки соціальних працівників.

Найбільш ґрунтовні дослідження у галузі теоретичних засад соціальної роботи здійснили М. Річмонд, К. Шафер, Д. Латроуп, М. Гейн, Ф. Тернер, Д. Гепверт, Дж. Ларсен, М. Ротері, Р. Сібеон, Б. Муллалі, Л. Джонсон, Г. Спект.

Серед українських науковців питання теоретичної бази соціальної роботи розглядали М. Лукашевич, І. Мигович, В. Полтавський, Г. Попович, І. Грига, Н. Лавриченко, І. Курляк, О. Іванова, І. Звервої, А. Капської, Г. Лактіонової, Л. Міщик, І. Миговича, В. Полтавця, В. Сидорова та інших.

Проте питання професійної підготовки фахівців соціальної сфери в Україні, а саме акцент на формування професійної компетентності соціального працівника поки що досліджені недостатньо.

Соціальний працівник має бути фахівцем високої професійної підготовки та компетентності, а отже, увібрати в себе як загальнолюдські духовні цінності та норми поведінки, так і професійні знання і норми взаємодії з різними категоріями населення і в різних мікросередовищах.

Вітчизняні науковці А. Капська, Л. Долинська, О. Карпенко, В. Філіпчук зазначають, що поняття «компетентність» в широкому розумінні цього слова означає досконале знання своєї справи, суті роботи, яка виконується, складних зв'язків, явищ і процесів, можливих способів і засобів досягнення окреслених цілей.

Сучасному фахівцю необхідні гнучкість і нестандартність мислення, вміння адаптуватися до швидких змін умов життя. А це можливо лише за умови

високого рівня професійної підготовки, наявності розвинених професійних здібностей.

Підготовка фахівців для соціальної і соціально-педагогічної роботи в нашій країні також має певні проблеми. Перш за все вимагає серйозного вдосконалення технологія підготовки майбутніх фахівців; вищі учбові заклади потребують серйозної державної підтримки в плані фінансової допомоги, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, активізації процесів підготовки професорсько-викладацького складу як у країні так і за рубежом.

Реальність така, що у своєму прагненні підняти свій професійний статус, соціальна робота все далі відходить від своїх колишніх функцій, коли вона всього лише компенсувала, йшла слідом за проблемами. Для того, щоб зберегти віру в свою професію, її функціонування у світі, що змінюється, професія соціальний працівник повинна бути на передовій лінії фронту соціального розвитку, акцентуючи свою діяльність на створенні оптимальних умов для самореалізації людини.

Перед соціальною освітою в Україні стоїть складне завдання — збалансувати складну ситуацію сьогодення, поставивши в центрі уваги людину, зробивши на неї ставку, особливо людину, чия безпека, життєвий рівень, права і благоустрій бажать значно кращого. І саме тут навчання соціальній роботі повинно відігравати провідну роль. Для вирішення цього завдання потрібен весь досвід, знання, які нагромаджені в нашій країні і якими ми повинні навчатися мудро використовувати і розвивати їх.

Література:

1. Карпенко О.І. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: наук-метод та орган-технологічний аспекти: Монографія. / За ред. С.Я. Харченко. – Дрогобич: Коло, 2007. – 374с.
2. Мішик Л.І. Соціальна педагогіка: досвід та перспективи. - Запоріжжя, 1999. - 248с.
3. Соціальна робота: технологічний аспект: Навчальний посібник / За ред. проф. А. Й. Капської. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 352.